

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, БІОЕТИКИ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА
«ОДЕСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ЗДОРОВ'Я»
ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПСИХОСІНЕРГЕТИКИ ТА АЛЬФОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної наукової конференції

ЛЮДИНА ЯК ЦІЛІСНІСТЬ:

ЛЮДСЬКЕ, ПОЗАЛЮДСЬКЕ, НАДЛЮДСЬКЕ

УДК 111.32:159.923(043.2)
Л 937

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Одеського національного медичного університету
(протокол № 5 від 25 січня 2024 р.)

Редакційна колегія:

Доннікова І. А. - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія»;

Кривцова Н. В. - кандидат психологічних наук, President of the International Academy of psychosynergetics and alphalogy, голова Товариства дослідників МАПА, керівник психологічної служби Одеського національного медичного університету;

Лазор Н. В. – старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Ляшенко Д. М. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія», доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Медянова О. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Мокрієнко Е. М. – старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Терзі О. О. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри Національної безпеки інституту безпеки ПрАТ «ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом"»

Відповідальний редактор:

Ханжи В. Б. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету.

Рецензенти:

Дунаєва Л. М. – доктор політичних наук, професор, декан факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Варинська А. М. - кандидат філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства Національного університету «Одеська морська академія».

Л 937 Людина як цілісність: людське, позалюдське, надлюдське: Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції (19 жовтня 2023 р., м. Одеса) / Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії, біоетики та іноземних мов, Міжнародна академія психосінергетики та альфології та ін. ; ред. кол. : В. Б. Ханжи (відп. ред.) та ін. – Одеса, 2024. – 294 с.

У збірнику матеріалів запропоновано міждисциплінарний погляд на актуальні проблеми буття людини, а також її можливих поза- та надлюдських перспектив. Представлено результати осмислення людини як цілісності через зіставлення філософських, соціально-гуманітарних і природничо-наукових підходів. Окремою рубрикою висвітлено матеріали круглого столу, присвяченого діяльності Брюссельської наукової школи. Для дослідників питань людського існування та самовдосконалення.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє позиції авторів. За точність, достовірність та коректність викладеного матеріалу всю відповідальність несуть автори.

© Автори матеріалів, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР СУЧАСНОГО ЗНАННЯ	6
VERGELES K.M., KULISH P.L., SHKOLNIKOVA T.Y., VERGELES T.M. A PERSON IN THE SOCIO-CULTURAL SPACE: TODAY'S CHALLENGES	6
НАРБУТОВА Т.Є., Спаський І.Д. ЦІЛІСНІСТЬ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ КОГНІТИВНОЇ НАУКИ	12
ПЕТИНОВА О.Б. ФІЛОСОФСЬКІ КОНТЕКСТИ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЖІНКА, ЧОЛОВІК ТА БЛИЗНЮКОВІ ПОЛУМ'Я	15
ПОПЛАВСЬКА Т.М., Стойкова К.М. АНТРОПОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ГЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ	18
RAIKHERT K. AXIOLOGY AND HEURISTICS	23
STELA SPĪNU THE INFLUENCE OF XENOCENTRISM ON STUDENT'S COMMUNICATION IN A MULTICULTURAL ENVIRONMENT	27
СВІТЛИЦЬКА В.Р. АРХЕТИП ВЕЛИКОЇ МАТЕРІ: СУЧАСНІ КОНТЕКСТИ ХХІ СТОЛІТТЯ	33
ТКАЧЕНКО К.В. ЛЮДИНА ТА ЇЇ ІДЕНТИЧНІСТЬ: МОВНЕ ПИТАННЯ НА ПРИКЛАДІ КОРИННИХ НАРОДІВ КИТАЮ	36
ФЕДОРОВА І.В. ПРОБЛЕМИ ТРАНСГУМАНІЗМУ НА ТЛІ АНТРОПОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ	39
МЕТАФІЗИЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ РЕФЛЕКСІЇ ЩОДО ЛЮДСЬКОГО, ПОЗАЛЮДСЬКОГО, НАДЛЮДСЬКОГО	44
ВАСТЬЯНОВ Р.С. ФІЛОСОФСЬКІ КАТЕГОРІЇ В РОЗУМІННІ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРО ХВОРОБУ ЛЮДИНИ. МОНОМОРБІДНІСТЬ ТА КОМОРБІДНІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЇ В КЛІНІЧНІЙ МЕДИЦИНІ	44
ДОННІКОВА І.А. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК СИМУЛЯЦІЯ ЛЮДСЬКОГО	53
ЗУБАРЄВ О.С. МАХАТМА ГАНДІ ПРО НЕНАСИЛЬСТВО, ІСТИНУ ТА ЛЮДСТВО	56
KOROLKOV M.O. PLATO'S POSSIBLE SOLUTION OF THE MIND-BODY PROBLEM	59
ПУНЧЕНКО О.П., Пунченко Н.О. СУЧАСНА АНТРОПОЛОГІЧНА КРИЗА: СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ	65
ХМІЛЬ Т.В. ЦІЛІСНІСТЬ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОГЛЯДНИХ ПАРАДИГМ	71
ПРОБЛЕМИ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ. ЛЮДИНА В УМОВАХ ВІЙНИ	74
БУСЛАЄВА В.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАХИСТІВ У ОСІБ, ЩО ЗАЗНАЛИ ВПЛИВ ВІЙНИ	74
GULMIRA SPICER SHAMANISM AND SHAMANIC RITUALS IN MODERN APPLIED PSYCHOLOGY	80
КНЯЗЬКОВА В.Я., СКОРОХОДОВА Ю.В. МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА ЙОГО ПІДТРИМКА ПІД ЧАС ВІЙНИ	87
ЛЕВИЦЬКА А.І. ІМПАКТ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ: РОЛЬ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВІДНОВЛЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЦІЛІСНОСТІ	92

АРХЕТИП ВЕЛИКОЇ МАТЕРІ: СУЧАСНІ КОНТЕКСТИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Світлицька Віолета Романівна,

аспірантка кафедри філософії,

соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К.Д. Ушинського»

Зацікавленість представників гуманітарних та природничих наук (психоаналітиків, культурологів, філософів, соціологів, фізиків тощо) у проблемі культурних архетипів пояснюється, передовсім, усвідомленням зв'язку людини з космосом, вищими силами, інформаційним полем, визнанням «духовно-наукових істин». Так, К. Г. Юнг звертав увагу на здатність архетипів до самовираження як «культурних символів» – «важливих складників ментального устрою», що визначають особливості поведінки, мислення, розуміння світу певної етноспільноти, внутрішню єдність її культури та взаєморозуміння [1].

К. Юнг вважав, що кожен архетип складається як зі світлої сторони (аспекту, який ми з готовністю вважаємо частиною себе), так і з темної або «тіньової» сторони, але це не означає, що світла сторона є «доброю», а тіньова сторона «злом». Найважливішими К. Юнг вважав архетипи Матері, Дитини, Мудрого старого тощо [2, с. 123].

З психоаналітичної точки зору Велика Мати є архетипним проявом колективного культурного досвіду розвитку дитинства. Вплив, який чиниться на дітей, є не стільки продуктом самої матері, скільки окремої людини, а скоріше продуктом архетипічного образу матері, укоріненого в колективному несвідомому. Як такий, образ Великої Матері відображає як почуття материнської підтримки, втіхи та любові до дитини, так і негативне примхливе переживання вразливості, безпорадності та залежності, яке відчуває дитина в процесі розвитку. У цьому сенсі архетипічний образ матері є дбайливим і

люблячим, але також примхливим, таємничим і пов'язаним з почуттям уразливості та спокуси [3].

Спираючись на роботу Еріха Ноймана [4], Велика Мати є уособленням Архетиптичної Жіночості в міфології, релігії, ритуалах, поп-культурі та снах. Певною мірою воно охоплює всю людську свідомість, пояснюючи її розвиток у формі міфічних історій. У міфах про Велику Матір богині, які у свою чергу представляють добру і погану сторону архетипічного жіночого начала, представляють добру і погану сторону жіночої природи. Богині Доброї Матері символізують родючість землі — як «Мати-Земля» — і істот, які живуть на землі, включаючи людей. Символи Доброї Матері, як і цнотливість, можна сприймати як цілі чи ідеали буття. Тобто треба працювати над метою життя, щоб уподібнитися Добрій Матері. На іншому кінці спектру — Жахлива мати. Уособлення Горгон у грецькій міфології (Медузи) і жахливої сторони богинь, таких як Гера, дружина і сестра Зевса.

Архетип Матері можна визначити як значущий, найпоширеніший і визначальний образ в українській культурі. Це особливий архетип з глибоким етнокультурним корінням, здатний виявляти особливості ментальності українців, створювати духовний простір нації, етнічні соціокультурні та морально-психологічні особливості українського народу. Його традиційно визначає не лише образ матері — найдорожчої, найріднішої, наймилішої людини для кожного, а й узагальнений образ жінки — міфічної чи реальної.

Не випадково в українському культурно-філософському дискурсі саме цей образ-символ увібрав у себе моральну чистоту й духовну велич, святість і жертвність, любов і доброту, вірність і безкорисливість, співчуття і милосердя: «Яке велике торжество в світі — народження людини. Яка краса і диво! Музика матері. Раділи й величали матір і його» [5, с. 384].

Ще одне важливе застосування архетипу Великої Матері, у тому, що він дозволив прокласти платформу під критику західного патріархального суспільства з феміністських позицій. Обґрунтовуючи свої ідеї, феміністи найчастіше звертаються до історії культури як світоглядної системи, в якій

протягом століть домінував архетип Великого Батька, а архетип Великої Матері пригнічувався.

На думку філософа Миколи Реріха, внесення культури в життя сучасного суспільства пов'язане з високою моральною та виховною роллю жінки. Її образ для мислителя стає уособленням культури, світла та духовного зростання. Прийдешню епоху, ХХІ ст., Микола Костянтинович називав епохою Жінки, активно підтримуючи поширення міжнародного жіночого руху [7].

На наш погляд, ХХІ ст. демонструє нове ставлення до жіночого начала. У відчуженому від релігійних традицій західному суспільстві яскраво простежується пошук духовного підживлення та турботи, функцію яких раніше виконувала Церква. Важливу роль у цей час відіграє відродження багатьох дохристиянських або всіх християнських культів, у тому числі присвячених Богині-матері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Щербань П. Формування духовної культури особистості / П. Щербань // Рідна школа. – 1999. – № 7 - 8. – С. 20 – 22.
2. Юнг К. Г. Душа та міф : шість архетипів / К. Г. Юнг ; [пер. з англ.]. – К. : Державна бібліотека України для юнацтва, 1996. – 384 с.
3. Jung, C. G. (1968). *The archetypes and the collective unconscious* (2nd ed.). New York: Routledge.
4. Neumann, Erich ([1951], 1955, 2d ed. 1963; 1991, 2015), *The Great Mother*. Bollingen, Princeton University Press [ISBN 0-691-01780-8](https://www.amazon.com/dp/0691017808).
5. Довженко О. П. Україна в огні: Кіноповість, щоденник / О. П. Довженко ; упоряд. і автор передм. О. М. Підсуха. – К. : Рад. письменник, 1990. – 416 с.
6. Янг-Айзендрат П. Відьми та герої: Феміністський підхід до юнгіанської психотерапії сімейних пар: пров. з англ. М: Когіто-центр, 2005. 268 с.
7. Рерих Н.К. Держава Света. Рига: Виеда, 1992. 285 с.

Наукове видання

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛЮДИНА ЯК ЦІЛІСНІСТЬ:

ЛЮДСЬКЕ, ПОЗАЛЮДСЬКЕ, НАДЛЮДСЬКЕ

19 жовтня 2023 р.

м. Одеса, Україна

Макетування, верстка та дизайн обкладинки – Ляшенко В.В.

На обкладинці використана картина Ляшенко В.В.